

לחצות את הקוויים: השנים העלומות של אברהם אבינו מבוסס על ליקוטי שיחות כה/47

אדם נכנס למחלקת ההגירה והאזרחות בארצות הברית וביקש לבטל מיידית את האזרחות האמריקאית שלו. משתי סיבות חשובות, הוא מתבייש להיות אזרח אמריקאי. הראשונה: בשמונה השנים האחרונות, השלטון הדמוקרטי דרדר את המעמד הבינלאומי של ארצות הברית, חתם על הסכם כניעה עם איראן והעלים עין מחצי מיליון הרוגים בסוריה.

הפקידה ניסתה לקטוע את דבריו הנסערים ואמרה כי עוד מעט יהיו בחירות, טראמפ ייבחר והכול ישתנה. – "בדיוק, זאת הסיבה השנייה בגללה אני רוצה לוותר על האזרחות"...

מערכת בחירות היא תקופה קשה, בה מפשפשים בעברו של המועמד ומוציאים לאור את כל מה שעשה בחייו. עיתונאים נזכרים אחורה בביוגרפיה שלו ומחפשים סודות עד הימים בהם שהה בפגייה במחלקת יונקים... יש בכך היגיון: אנו רוצים להכיר את המועמד ולהבין האם הוא ראוי לעוצמה הזו¹.

להבדיל אלפי הבדלות, התורה נוהגת מעין זה ומציגה את הרקע החיובי של המנהיג. בטרם שמציגה התורה את מנהיגיה הגדולים, היא מקדימה להסביר מה הפך אותם להיות ראויים לאחריות הזו. כך קראנו לגבי נח, שנבחר להיות אבי האנושות החדשה אחרי המבול, והתורה מקדימה עליו תארים מפליגים שלא נאמרו על אדם אחר. כך גם לגבי משה רבנו, אדון כל הנביאים, התורה מקדימה לספר עליו שלושה סיפורים המעידים על האומץ והאכפתיות שלו כלפי כל יהודי ואדם (הריגת האיש המצרי, הניסיון להפריד בין שני העברים הניצים, והסיוע לבנות יתרו על באר המים).

וכאן עולה שאלה גדולה, שמטרידה את חשובי המפרשים כבר הרבה מאוד זמן: מדוע התורה מתעלמת מעברו של אברהם אבינו? למה היא לא מקדימה להסביר, כיצד דווקא הוא נבחר להיות אבי האומה היהודית?

הבה נקרא את הפסוקים: **1. סוף פרשת נח: ויחי תרח שבעים שנה ויולד את אברם את נחור ואת הרן ... וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים. וייקח תרח את אברם בנו ... ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו עד חרן וישבו שם.**

התחלת פרשת לך לך: ויאמר ה' אל אברם: לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך ... ואברכה מברכך ומקללך אאור ונברכו בך כל משפחת האדמה.

וכל קורא תמה: מה פתאום בחר ה' באברהם להיות הנציג שלו בעולם? למה לא תרח, נחור או הרן? וכי הדבר היחיד שאברהם עשה במשך שבעים וחמש שנות חייו קודם הקריאה של ה', היה לעבור דירה מאור כשדים לחרן?!

כך מקשה הרמב"ן במילים ברורות: **רמב"ן יב,ב: הנה זאת הפרשה לא בארה כל העניין, כי מה טעם שיאמר לו הקב"ה עזוב ארצך ואיטיבה עמך, טובה שלא הייתה כמוהו בעולם, מבלי שיקדים שהיה אברהם עובד אלוהים או צדיק תמים?**

כמובן, אפשר לתרץ, שהתורה לא סיפרה כלום כי אין כלום. אולי אברהם לא עשה שום דבר מיוחד ואלוקים בחר בו באופן אקראי. אבל זה ממש לא נכון. מפרשי התורה מוצאים רמזים בין השורות, כי לא היה מהפכן כאברהם אבינו. לא היה אדם שלחם מלחמת אומץ כמו זו של אברהם. ואם כן, מתעצמת השאלה, מדוע התורה מתעלמת מהביוגרפיה המרשימה שלו?

¹ **בדיחה:** במהלך מערכת הבחירות, ביקר טראמפ בבית כנסת. הגבאי ניגש אליו והדביק לו שתי נשיקות אוהבות על הלחי. לפליאתו של טראמפ הסביר: "אדוני יותר קדוש מספר תורה. כל שבוע פרשה חדשה"...

אנו נלמד כי השתיקה של התורה, היא הדיבור העוצמתי ביותר. העובדה שסיפור חייו של אברהם מתחיל במילים ב"ויאמר ה' לך לך", מבטאת יותר מכול את החידוש הנעלה של אברהם אבינו.

א. סיפורו של אברהם בתורה, מתחיל עם כמה תעלומות. הבה נקרא שוב את הפסוקים שצוטטו במקור 1 ונראה כיצד רומזת התורה בין השורות על משפחה שמתמודדת עם **קשיים וסכנות אדירים**.

התורה מספרת שאחיו הצעיר של אברהם, הרן, מת בחיי אביו ואחיו הגדולים. וכל אחד מתפלא: מה פתאום מת האיש הצעיר הזה? בכל אלפיים שנות ההיסטוריה שסופרו בתורה עד כה, לא מצאנו אירוע כזה - ילד שמת בחיי אביו?

2. פסיקתא זוטרתא: עד עתה לא מת בן לפני האב וזה למת מת?

תמיהה שנייה: התורה מספרת כי משפחתו של אברהם עזבה את אור כשדים לכיוון ארץ כנען. וגם זה תמוה: מה פתאום משפחה שלמה עוזבת את עיר הולדתה ועוברת דירה באמצע החיים?

רמב"ן שם: [למה] ברח מהם אברהם ללכת ארצה כנען?

תמיהה שלישית: ה' מבטיח לאברהם כי **מברכיו יבורכו ומקלליו יקוללו**. וזה מדליק כמה נורות אדומות: מי היה זה שהעז לקלל את אברהם, עד שה' נדרש להגן עליו מפניו?

מורה נבוכים ג, כט: שהיו מקללים ומבזים אותו ... [ולכן] נאמר לו ואברכה מברכך ומקללך אאור.

ברור לגמרי שמשפחת אברהם הסתירה סוד בעבר שלה, ואכן המפרשים מתארים סיפור מפואר שליווה את אברהם בשבעים וחמש שנותיו הראשונות, עד שה' קרא לו: "לך לך". אברהם ניהל מאבק אידיאולוגי חובק עולם, כדי לדחות את האמונה האלילית.

אברהם נולד בבית של עובדי אלילים פגאניים. תרח אביו התפרנס ממכירת צלמים מעץ ומאבן, וגם אברהם קיבל חינוך כזה. בגיל שלוש, החלו אצלו ספקות: מי ברא את העולם? איך יקום כה משוכלל נוצר באופן אקראי? מי מניע את המערכת המופתית של השמש, הירח והכוכבים? הוא הכיר את ה"אלים" אליהם עבדו אביו ושכניו, אבל היה קשה לו להאמין שהם מקור הכוח. הרי אלו חפצים דוממים התלויים באדם וכיצד הם בראו את האדם. כך מספר המדרש על אברהם בחנות הצלמים:

בראשית רבה לח: תרח עושה צלמים היה ומוכרם לבריות. פעם יצא והשאיר את אברהם למכור תחתיו. באה אישה עם קערה מלאה סולת וביקשה להקריב לפני הפסלים. לקח אברהם מקל בידו, שבר את כל הפסלים והניח את המקל ביד הגדול שבהם. כשבא תרח ותמה מי עשה זה, סיפר אברהם כי הפסלים רבו מי יקבל את הסולת, עד שבא הגדול ביניהם ושברם. אמר לו תרח: אתה לועג לי?! וכי יודעים הם מה נעשה עימם?! ענה לו אברהם: השומעות אוזניך מה שפיך אומר?!

המדרש מוסיף ומספר כי אברהם הובא בפני נמרוד, שהיה מלך העולם וניהל עימו דו-שיח מעניין:

בא נמרוד ואמר לאברם: השתחוה לאש [נמרוד עבד את האש]. אמר לו אברהם: יותר טוב להשתחוות למים, שהם מכבים את האש. אמר לו: השתחוה למים. אמר אברהם: מוטב להשתחוות לעננים המביאים את המים. אמר לו: השתחוה לעננים. אמר אברהם: מוטב להשתחוות לרוח, שמפזרת את העננים.

כך הוביל אברהם את האנושות להכרה מהפכנית: נקודת ההתחלה של היקום, חייבת להיות מעל הכול ולפני הכול. היות שכל דבר נוצר אי פעם, מוכרח שהייתה נקודה לפני שיצרה אותו. אברהם הגיע למסקנה כי האלוקות נמצאת מעבר לטבע. היא מהות רוחנית שאינה חלק מהמציאות².

נמרוד התרגז לשמוע את דברי הכפירה והציע התערבות: הוא יזרוק אותו לאש - שהיא האלוהים של נמרוד, ונראה אם האלוקים הנסתר של אברהם יציל אותו. אברהם לא נרתע, קפץ פנימה במסירות נפש ויצא חי ושלם.

אמר נמרוד: דברים שאין בהם ממש אתה מדבר. אני איני משתחוה אלא לאש והרי אני משליך בתוכה ויבוא אלוה שאתה משתחוה לו ויציל אותך. סנהדרין צה,ב ופסחים קיח,א: התקבצו אלפים ורבות לראות כיצד שורפים את אברהם באש, והיה אברהם מתהלך ברגליו בתוך הכבשן.

כעת אפשר לסגור את הקצוות ולהבין את הרמזים של התורה: משפחת אברהם ברחה מאור כשדים, משום ששם היה הכבשן ("אור" מלשון אש) ומשפחת אברהם לא הייתה יכולה לעמוד ברדיפות של נמרוד. אנשים קיללו את אברהם, משום שחששו מהכפירה שלו באילימים. ועוד מסופר על הרן (רש"י פסוק כח), שזרקו אותו לאש, אבל בגלל שהוא לא היה החלטי באמונתו, הוא נשרף בתוכה.

ואחרי ההקדמה הזו, מתעצמת שאלת הרמב"ן שבה פתחנו: למה מסתפקת התורה בשברי רמזים על הביוגרפיה המרשימה של אברהם ואינה מספרת על כך במפורש? כיצד כותבת באופן סתמי "ויאמר ה' אל אברם לך לך" ואינה מציגה את הרקע ההיסטורי אשר קדם לבחירת ה' בו?

ב. השאלה עוד יותר מעניינת: ידוע כי החיים של אברהם ושרה היו מאוד לא קלים. למרות שה' הבטיח לאברהם "ואעשך לגוי גדול ואגדלה שמך", אלו דברים שהתממשו לאורך אלפי שנים של היסטוריה, אבל החיים של אברהם ושרה עצמם היו רצופי ניסיונות והתמודדויות.

3. משנה אבות א,ג: עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם.

בעבר, הארכנו בכך כי תכלית הניסיונות הייתה, להפיק את הטוב המושלם מאברהם. הניסיונות, היו הדרך של ה' להביא את אברהם לשיא היכולות שלו ולעורר בו תעצומות נפש. שכן כאשר אדם מוותר על דבר יקר לו בגלל ציווי ה', הוא חש את החיבור העמוק אל הקדושה בצורה שלא היה יכול להגיע אליה ומתמלא בתעצומות של עשייה ומהפכנות.

ידוע הסיפור על אותו סטודנט שעבר לפני הרבי בחלוקת הדולרים וסיפר כי הוא עומד להתחתן עם נערה גויה. הרבי אמר לו: "אני מקנא בך". משום שהניסיון הוא סולם, שמרים את האדם לגבהים.

הנה קטע נפלא מהרבי בנושא: **התוועדות תשמה א/113: כאשר אישה נתקלת בקושי מסוים בביצוע חובותיה האלוקות, יש לך הסבר מובן מאליו: או שהקושי מופרז [בעיניה] ... ואם הוא בלתי רגיל באמת, מהווה עובדה זו הוכחה שהקב"ה העניק לה כוחות בלתי רגילים - היכולים לבוא לידי גילוי רק על ידי התמודדות או ניסיון מיוחדים במינם. במקרה כזה יש לה את הרווח שהיא מגלה בנפשה את הכוחות הבלתי רגילים האלה ומכניסה אותם אל מאגר כוחותיה המודעים.**

כאן ישנו דיון בין המפרשים, מהו הניסיון הראשון? מה הייתה ההתמודדות הראשונה של אברהם?

עמדה אחת היא, שהניסיונות מתחילים ב"לך לך" ונגמרים ב"לך לך". הניסיון הראשון הוא המסופר כאן, בתחילת פרשת לך לך, "לך לך מארצך", ואילו האחרון הוא המסופר בסוף פרשת וירא: "ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה על אחד ההרים אשר אומר אליך".

² כאן עולה השאלה, מי ברא את אלוקים? התשובה היא, שאלוקים לא נוצר, הוא היה תמיד. ההבדל בין אלוקים לנבראיו הוא, שהעולם הוא נברא. גם המדע מסכים היום, שהעולם נוצר באיזו נקודת התחלה לפני כך וכך שנים והוא לא "קדמון" וכל דבר נוצר, מוכרח שהיה משהו שיצר אותו.

תנחומא לך לך ג: ניסיון הראשון ב"לך לך מארצך" וניסיון האחרון ב"לך לך אל ארץ המוריה".

אולם הברטנורא על המשנה באבות שם, כותב כי הניסיון הראשון התרחש עוד קודם הקריאה "לך לך", והוא הקפיצה של אברהם לאש של נמרוד.

ברטנורא שם: עשרה ניסיונות, אחד: אור כשדים שהשליכו נמרוד לכבשן האש. שני, לך לך מארצך.

ולפי הגישה הזו, קשה שבעתיים להבין, מדוע מתעלמת התורה מהאתגר הראשון של אברהם?

ג. הרמב"ן עונה בפשטות, כי התורה לא רצתה לספר את רעיונות ההבל של האומות ואת ההתעסקות של אברהם לשלול את אמונותיהם. לכן פתחה את הביוגרפיה של אברהם מהפרק הבא בחייו.

4. רמב"ן שם: התורה לא תרצה להאריך בדעות עובדי גילולים, ולפרש העניין שהיה בינו ובין הכשדים באמונה, כאשר קיצרה בעניין דור אנוש וסברתם בעבודת גילולים שחידשו.

אולם, הרבי מבאר את העניין בעומק רב ומוצא כאן את מהות הייעוד של אברהם וצאצאיו. נפתח עם סיפור חסידי ישן ומחמם את הלב:

שמועה הגיעה לאוזנו של הבעש"ט: בעיר מז'בוז' חי חייט פשוט, שאינו מוכר כאדם מיוחד, אך בזמן האחרון הוא החל לברך אנשים והברכות שלו מתקיימות באופן מלא. המופתים מתגלגלים בחנותו של החייט הזה בכל שטחי החיים. זה היה מוזר ואנשים חששו כי אולי הוא מתעסק עם עניינים קבליים ועוד כוחות מהסוג הזה.

רבני העיר רצו להחרים אותו, אך הבעש"ט ביקש תחילה לשוחח איתו. הוא שאל את החייט אם עשה איזה מעשה טוב לאחרונה והחייט סיפר שכן. לפני שלוש שנים, הוא נתקע בלי עבודה. הוא החליט לצאת עם חייט נוסף לסיבוב באחוזות של הפריצים מסביב ולחפש עבודה. שם משלמים כמובן הרבה יותר מאשר בעיר. באחת האחוזות, קיבלה אותם אשת הפריץ בשמחה ואמרה שהיא חוגגת בקרוב חתונה לבת שלה והיא מוכרחה חייטים באופן נואש. הם עבדו יום ולילה והכינו בגדי פאר לכל הנשפים שהתלוו לחתונה. הגברת הייתה מרוצה והשאירה אותם אצלה לשלוש שנים מלאות. אחרי פרק הזמן הזה, הם החליטו לחזור הביתה וקיבלו מהגברת סכום כסף גדול.

כשנכנסו העירה, שמעו קול בכי והמולה מאחד הבתים. התברר כי חתן וכלה יתומים תכננו להתחתן, אך אין להם פרוטה להוצאות החתונה והחתונה עומדת להתבטל. "הבטנו אחד על השני, כל אחד ידע איזה סכום גדול אנו נושאים בכיסינו, אך החבר שלי אמר שהוא מצטער מאוד. שלוש שנים הוא לא היה בבית והוא חייב את הכסף הזה לאשתו וילדיו. הוא הסתלק מהמקום והמשיך הביתה. אני, לעומת זאת, לא יכולתי לעמוד מול הצער של היתומים. השארתי להם את הכסף וחזרתי הביתה מבויש וחסר כל.

אך מאז קרה נס מופלא. השתנית. הברכה שורה בפי וכל שאני אומר, מתקיים. אני מאחל לאנשים הצלחה – וזה עובד. כאילו אלוקים אמר לי את מה שאמר לאברהם: "ואברכה מברכך ומקללך אור"...

הסיפור המהותי של אברהם אבינו, הוא לא בכך שעשה דברים גדולים. הרבה אנשים עושים דברים גדולים. גם פילוסופים גויים מוכנים להקריב בעד האידיאולוגיה שלהם. אברהם אבינו היה זה שחצה את גבולות האנושי. בפעם הראשונה בהיסטוריה, נוצר קשר קבוע ורציף בין הגבול לבלי גבול, בין הסוף לאין סוף, בין הבורא לנברא.

אברהם קיבל כתב שליחות מאלוקים: לסמל את מה שמעל הטבע, להזכיר לכל באי עולם את הכוח המסתורי שמניע את הגלגל. כדברי הנביא זכריה: "יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגויים, והחזיקו בכנף איש יהודי לאמור: נלכה עמכם, כי שמענו אלוקים עמכם".

הרמב"ן (יב,ח), מגדיר את משימתו של אברהם בשתי מילים נהדרות: "מפרסם האלוקות". אברהם היה 'משרד הפרסום' שנבחר על ידי האלוקים כדי לסמל את מה שמעל הטבע. זהו אתגר פרסומי לא פשוט: אלילי עבודה זרה הם נראים לעיניים ואינם צריכים פרסום, ה' בחר באברהם להיות זה שיגלה בעולם את מה שאינו נראה לעיניים ואינו נשמע באוזניים.

ברמה המעשית הפשוטה, אברהם היה האדם הראשון בהיסטוריה, שניהל את חייו על פי צו עליון. היום יום שלו, הבוקר והלילה שלו, לא התנהלו על פי התחושות שלו ומה שהוא חשב לנכון וצודק, אלא לפי ההוראות שקיבל מאלוקים.

לכן הפסוק המכונן של הפרשה – ובעצם הפסוק המייסד של העם היהודי הוא – "ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך". אמרו לו והוא הלך. הראו לו מהשמים את הכיוון והוא שינה את חייו.

הפילוסוף היווני סוקרטס, היה אחד הפילוסופים הגדולים בכל הזמנים [הוא היה המורה של אפלטון, שהיה המורה של אריסטו]. סוקרטס היה אדם אמיץ ונהג להתעמת עם צעירי אתונה. הוא היה מעורר עינים "דיאלוגים" על עקרונות הצדק והדמוקרטיה כדי לעודד אותם לחשיבה עצמאית. השלטון חשש ממנו וגזר את דינו למוות. סוקרטס היה יכול לברוח מהכלא, אך סירב לעשות זאת באומרו שהוא 'נתין המדינה וחייב לקבל את חוקיה'.

פעם אמר רבנו הזקן כי אחרי שסוקרטס הומת, הוא ביקש ללכת להיכלו של אברהם אבינו בגן עדן! באומרו אני דומה לאברהם: הוא מסר נפשו על דעותיו ואני מסרתי נפשי על דעותיי. ענו לו שיש הבדל מהותי בינו לאברהם: אתה נאבקת על מה שחשוב בעיניך ואברהם לחם על מה שהצטווה למעלה.

ליקוטי שיחות כה/49: התורה מדגישה אצל היהודי הראשון, שהייחודיות שלו בתור יהודי והמעלות הגדולות שלו – אינן במעלות העצמיות שלו, במה שחולל בכוח עבודתו (שזה היה עוד קודם קריאת ה' לאברהם), אלא בכך שה' בחר בו: השייכות שלו לקב"ה נבעה מבחירת ה' בו והיא באה לידי ביטוי בכך שקיים בפשטות את ציווי ה', 'לך לך מארצך'.

כעת נוכל להבין דבר גדול, שהתחבטו בו המפרשים רבות: מדוע הציווי הראשון לאברהם היה "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך"? למה דבר ראשון צריך לעבור דירה מכאן? מדוע הוא אינו יכול להישאר בחרן ולהיות שם נציגו של ה'? [מה גם שבכך נכנס אברהם לשאלה של היפך כיבוד הורים, כיון שהשאר את תרח בחרן, ואכמ"ל. ראו לקו"ש ה' הוספות לך לך].

עוד שאלה גדולה: הרי הסדר בתורה הוא הפוך מהסדר הנכון: תחילה עוזב אדם את "בית אביו", אחר כך עוזב את אזור המגורים שלו ("מולדתך") ורק אחר כך יוצא מגבולות המדינה ("מארצך"). ואילו התורה כותבת בסדר הפוך: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", והרי זה פלא, כיון שלאחר שיצא האדם מגבולות הארץ, הוא במילא כבר אינו במולדתו ובבית אביו?

מסביר הרבי בשיחה אחרת, כי הכוונה היא הליכה במובן הנפשי ולא רק במובן הגיאוגרפי. מדובר על שינוי צורה גמור. לא על צמיחה והתפתחות, אלא על מציאות חדשה. אברהם הצטווה לעזוב את אברהם הישן וללדת את עצמו מחדש. לא עוד אדם שחושב כמו אדם, אלא אדם שנאמן אל הערכים האלוקיים והופך להיות חלק מהנצח.

[ראיתי דבר יפה: שמו של תרח מתחיל בתי"ו, שהיא האות האחרונה בין האותיות ואילו שמו של אברהם מתחיל באל"ף, שהיא האות הראשונה בין האותיות. שכן תרח ואברהם סימלו מעבר בין שתי תקופות מהפכניות. מהתקופה האילית אל התקופה האלוקית אשר מעל הטבע].

ואכן במובן הנפשי, הסדר הוא בדיוק כמו שמתארת התורה. קודם עוזבים את "הארץ", אלו הם ההשקפות הכלליות של האדם על החיים. אחר כך עוזבים את "המולדת", אלו הערכים הקרובים יותר אל האדם. ורק אחרי כל זה מסוגל האדם לעזוב את "בית אביו", את החולשות העמוקות ביותר שלו.

ליקוטי שיחות כ/59: ההדגשה בפסוק "לך לך מארצך", היא לא שאברהם ילך לארץ ישראל, אלא בעיקר שייצא מהמציאות העצמית שלו. כך מבואר בחסידות, ש"ארצך" הם הרצונות שלך, "מולדתך" הרגשות שלך ו"בית אביך" - ההגיונות השכליים שלך. ואף שהמציאות של אברהם הייתה קדושה, אך הייתה זו מציאות של אדם ועכשיו נפעל בו עליו שלא בערך, שהוא הפך להיות שליח ה'.

ד. נתרגם את הרעיונות הגדולים, אל פן אחד מעשי: הסימן המובהק ביותר לגבר שומר מצוות, הוא חבישת כיפה. גם גברים לא-דתיים נוהגים להקפיד על כך בטקסים דתיים או בכניסה לבית הכנסת. [רבים זוכרים את הכיפה השחורה על ראשו של קלינטון, בהלוויה של שמעון פרס...].

מה עומד מאחורי המנהג הזה? מה מסמלת הכיפה?

שאלו פעם ילד יהודי, מהיכן יודעים שצריך ללכת עם כיפה? הוא השיב בפשטות: פרשת לך לך. נאמר בפרשה "וילך אברהם", וכי אברהם הלך בלי כיפה?!

למעשה, מנהג חבישת כיפה הוא מנהג די חדש, שאינו מוזכר בתנ"ך או במשנה. המנהג מוזכר לראשונה במסכת קידושין לא: "רב הונא לא היה מהלך ארבע אמות בכיסוי הראש, אמר: שכינה למעלה מראשי". עוד מסופר (שבת קנו) על רב נחמן בר יצחק, שהאסטרוולוגים אמרו לאימו כי הוא עתיד להיות גנב והיא החליטה לכסות את ראשו כל הזמן. פעם נפלה הכיפה מראשו והוא נחשד בגניבה, כיון שלקח מעט תמרים שנפלו תחת עץ שלא היה שייך לו.

מלשון הגמרא נראה שמדובר רק על אנשים רמי מעלה כמו רב הונא או רב נחמן. גם הפוסקים הראשונים, כמו הרמב"ם והטור כתבו, שזה רק מנהג חסידות ללכת עם כיפה. אולם השולחן ערוך וכן רבנו הזקן והמשנה ברורה (סימן ב) כותבים, כי לאחר שהתקבל אצל העם ללכת עם כיפה, הוי "איסור גמור" ללכת בראש גלוי.

הרעיון של הכיפה הוא לסמל את מה שמעלינו. זהו ביטוי של ייעוד ושל שליחות, המסמל את הענוה של העם היהודי: אנו לא הישות העליונה בחיינו, אלא מחויבים לברית שכרת ה' עם אברהם.

מצד שני, החיבור שלנו עם ה', מעניק את כל היתרונות של להיות חלק מהנצח. ארבעת אלפים שנה אחרי אברהם אבינו, גם היהדות נצחית וגם היהודים נצחיים. קיומו הנמשך של עמנו, כאשר תרבויות גדולות קמות ונופלות, כאשר מעצמות אדירות נוצרות ונעלמות, מעמיד את העם היהודי בהיסטוריה במעמד שהוא א-היסטורי. נדמה כי החוקים הכלליים אינם מתייחסים אליו והוא חי ופועל לפי מערכת חוקים משל עצמו.

יתירה מכך: באותם ימים, היה אברהם אחד נגד כולם. הוא הושלך לאש בעבור אמונתו, וכיום אמונת הייחוד של אברהם, מקיפה את רוב בני האדם על פני הגלובוס. כל צאצאי אברהם, בני "שלוש הדתות", מאמינים בא-ל אחד.

כך שאמנם לא קל להיות ממשיכו של אברהם אבינו, זה מעולם לא היה קל, אבל בהחלט טוב להימנות על זרעו של אברהם.

³ אחד האדמורי"ם אמר פעם לחסידיו בערב ראש חודש, שכל החודש תלוי ב"אנא" שאומרים בהלל. החסידים התווכחו אם הכוונה ל"אנא ה' הושיעה נא" או "אנא ה' הצליחה נא", ולמחרת כל בית הכנסת נחלק לשתי קבוצות: היו שצעקו בכל הכח "אנא הושיעה נא" והיו "אנא הצליחה נא". אחר כך שאלו את הרבי לכוונתו והסביר שהתכוון בכלל לשורה אחרת: "אנא ה' כי אני עבדך". ושם ה"אנא" הוא בה"א, כי יהודי הוא מי ששואל את הקב"ה "לאן ללכת" והוא מיד הולך.

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת
שיינא בעשא בתיה בת ציפורה פייגה**